

VREDESACTIE

Persdossier 25 maart 2019

BELGISCHE WAPENS VOEDEN CONFLICT IN JEMEN

Op 25 maart gaat de oorlog in Jemen zijn vijfde jaar in. Tienduizenden mensen stierven door hongers, geweld en ziektes. De Verenigde Naties noemt het de ergste humanitaire crisis ter wereld. Deze oorlog gaat gepaard met grootschalige schendingen van de mensenrechten en het internationaal humanitair recht. Ondertussen duiken er steeds meer bewijzen op van het gebruik van Belgische wapens door de strijdende partijen in Jemen. Desondanks blijft de Belgische wapenexport onverminderd doorgaan.

Welke Belgische bedrijven zijn betrokken bij de bewapening van de strijdende partijen in Jemen? Bij wie komen die wapens terecht en waarvoor worden ze gebruikt? De Waalse wapenindustrie is verreweg de meest betrokken partij, maar ook Vlaamse wapens komen via een omweg terecht aan het front. Internationaal groeit de tegenstand tegen deze wapenleveringen. Het is hoog tijd dat België zich aansluit bij [de groeiende groep landen](#) die wapenexport naar de Saoedische coalitie in Jemen resoluut stopt.

FN HERSTAL: HOFLEVERANCIER VAN VUURWAPENS AAN SAOEDI-ARABIË

FN Herstal is zonder twijfel dé hofleverancier van vuurwapens aan het Saoedische regime. Van alle Europese landen levert België met ruime voorsprong de meeste vuurwapens aan het land. [Gegevens van de Europese Unie tonen](#) dat België sinds 2003 voor meer dan een miljard euro aan exportvergunningen voor vuurwapens goedkeurde. Dat is bijna 10 keer meer dan het Verenigd Koninkrijk, dat met 150 miljoen euro op de tweede plaats komt.

Saoedi Arabië is berucht voor het doorverkopen van vuurwapens aan allerlei gewapende groepen. Dat is ook wat er in Jemen gebeurt. De Duitse zender Deutsche Welle zond eind 2018 [een documentaire](#) uit waarbij vuurwapens van FN Herstal prominent in beeld komen in de handen van de Abu Abbas militie. Die militie wordt gelinkt aan Al-Qaida. De oorspronkelijke eindbestemming? Saoedi Arabië.

Ook Amnesty International [documenteerde dit jaar in een rapport](#) het gebruik van FN Minimi geweren in Jemen door gewapende milities. Die geweren hadden als oorspronkelijke eindbestemming de Verenigde Arabische Emiraten (VAE). De militie, de Giants brigade, staat bekend als extreem islamistisch en is betrokken bij gevechten om de havenstad Hodeida. Het zijn onder andere de gevechten in deze havenstad die de hongersnood veroorzaken waardoor al [meer dan 85.000 kinderen het leven lieten](#). Begin 2018 [zei Waals minister president Borsus geen vergunningen meer goed te keuren voor de VAE](#) wegens de betrokkenheid van het land in de oorlog in Jemen.

Uit gegevens van de Nationale Bank blijkt echter dat de stroom aan vuurwapens niet stopte. Het Waals gewest exporteerde in 2018 voor 14.907.701 euro aan wapens en munitie naar de VAE.

→i Territorium	Waals gewest					
→i Land	Verenigde Arabische Emiraten					
→i Concept	Nationaal					
→i Datatype	Waarde in euro ▼					
→i Frequentie	Maandelijks					
→i Periode	2018M1	2018M2	2018M5	2018M10	2018M11	2018M12
→i Flow	Uitvoer					
	▲ ▼	▲ ▼	▲ ▼	▲ ▼	▲ ▼	▲ ▼
→i Producten						
XIX: Wapens en munitie; delen en toebehoren daarvan	1 321 155.5	4 403 069.5	19 000	89 570	2 259 227.1	6 815 680

<https://stat.nbb.be/Index.aspx?DataSetCode=COMEXT&lang=nl#>

De Waalse overheid heeft de wettelijke verplichting om bij het verlenen van een wapenexportvergunning de impact op de mensenrechten en het internationaal humanitair recht in rekening te nemen. Dat blijkt niet te gebeuren, [zo concludeerde de Raad van State](#) na een klacht van CNAPD en la Ligue des Droits de l'Homme in juni 2018.

De Raad van State vernietigde om die reden zes vergunningen verleend door de Waalse overheid voor de export van FN vuurwapens aan Saoedi-Arabië:

“De Raad heeft vastgesteld dat [...] het Waals Gewest niet in concreto aangetoond heeft dat het bepaalde van de criteria waarin het decreet van 21 juni 2012 betreffende de invoer, uitvoer, doorvoer en overdracht van civiele wapens en van defensiegerelateerde producten voorziet nauwgezet en bedachtzaam onderzocht heeft.”

De uitspraak onderstreept dat afwegingen inzake mensenrechten en het internationaal humanitair geen rol spelen in het Waalse wapenexportbeleid. De rampzalige gevolgen van dat beleid zijn vandaag voor de Jemenieten.

“WAPENCONTRACT VAN DE EEUW”

Maar niet alleen FN Herstal is betrokken. Ook het minder bekende Belgische wapenbedrijf [CMI Defence](#) levert oorlogsmateriaal aan de Saoedische coalitie. Het bedrijf produceert voornamelijk [geschutskoepels voor gepantserde voertuigen](#). Een geschutskoepel is het roterende platform bovenop bijvoorbeeld een tank dat een vast machinegeweer of kanon bevat. Niet bepaald een onschuldig onderdeel dus.

Sinds 2000 heeft CMI Defence een samenwerking met het Canadese General Dynamics voor de productie van gepantserde voertuigen voor de Saoedische nationale garde. De afgelopen twintig jaar werden er op die manier 224 LAV-AGs van de Saoedische Nationale Garde uitgerust met Belgische onderdelen. Volgens de [gegevens van SIPRI](#), het Stockholm International Peace Research Institute, leverde België in de periode 2000-2004 130 geschutskoepels, in 2006 nog eens 10 en in 2011-2014 84. In 2014 wist CMI Defence een

contract van 3,2 miljard euro voor de levering van nog eens 238 geschutskoepels binnen te halen, waarvan er 119 van het [zwaardere 105 mm type zijn](#). Dat contract werd bestempeld als “[hét wapencontract van de eeuw](#)”. In gelekte e-mails bejubelden Canadese ambtenaren het contract als “[The Big One Has Landed](#)”.

Het Belgisch-Canadese contract heeft ook een Franse connectie. [In 2015 berichtte de Franse pers](#) in de regio Lorraine dat de lokale overheid een subsidie van 600.000 euro uitreikte voor een campus van CMI Defence op verlaten legerterreinen in het dorpje Commercy. Tot 2020 zal CMI Defence op die campus Saoedische soldaten trainen in de omgang met de Canadese voertuigen en de bijbehorende Belgische wapens.

Naast CMI Defence [speelt ook het Waalse munitiebedrijf Mecar een belangrijke rol](#), gezien het de enige leverancier van munitie is voor de 224 90mm LAV-AGs van de Saoedische Nationale Garde

De Waalse overheid heeft steeds beweerd dat de geschutskoepels van CMI Defence niet worden ingezet in de oorlog in Jemen. Waals minister-president Borsus [zei begin vorig jaar dat](#):

“De bestemmingen van de Waalse exportvergunningen aan Saoedi-Arabië zijn de Nationale en Koninklijke Garde. De Nationale Garde bewaakt de grens en strategische plaatsen in het land”. [Ze zijn] “op geen enkele manier bedoeld om militaire operaties uit te voeren buiten Saoedi-Arabië.”

Deze bewering strookt echter niet met de realiteit. [Reeds in 2015 gaf de Saoedische koning ook aan de Nationale Garde het bevel mee te vechten in Jemen zelf](#). [Regelmatig duikt ook beeldmateriaal](#) op die op de [aanwezigheid van de Nationale Garde en haar LAVs in Jemen wijst](#). Na verschillende mislukte offensieven in het noorden van Jemen, liet Saoedi-Arabië de grondoorlog weliswaar over aan allerlei lokale milities en aan de troepen van de VAE. Maar in het grensgebied ging de strijd onverminderd voort en sinds eind 2018 gaat ook de grondinzet in Jemen zelf weer de hoogte in. Verschillende bronnen [bevestigen](#) dat het daarbij gaat om de Saoedische Nationale Garde. Tussen het begin van 2018 en november van dat jaar, verhoogde Saoedi-Arabië haar grondtroepen in Jemen van minder dan 1000 soldaten naar 3000, [waaronder zes eenheden van de Nationale Garde](#). Dat aantal werd begin 2019 nog eens [verhoogd](#).

Het is bovendien niet de eerste keer dat materiaal van CMI Defence opduikt in de oorlog in Jemen. Qatar gebruikte tijdens de begindagen van de oorlog de [Piranha II pantservoertuigen](#) die zijn uitgerust [met het 90mm kanon van CMI Defence](#). Ook hier is Mecar de enige leverancier van munitie.

De Belgische-Canadese deal komt steeds meer onder vuur te liggen. Eind vorig jaar [zei Canadees president Trudeau](#) te kijken naar mogelijkheden om een einde te maken aan het contract. Of het ook zo ver komt, is voorlopig onduidelijk. CMI Defence lijkt alvast het zekere voor het onzekere te nemen. Eind januari sloot CMI een overeenkomst met het Saoedisch regime om een fabriek te openen in Saoedi-Arabië. [Op die manier heeft CMI geen Waalse exportvergunningen meer nodig](#).

VLAANDEREN: EINDGEBRUIK ONGEKEND

De Vlaamse regering hanteert sinds een aantal jaren een voorzichtiger wapenexportbeleid dan haar Waalse collega's. Sinds het najaar van 2017 werden er geen vergunningen meer goedgekeurd naar Saoedi Arabië.

De Vlaamse wapenindustrie is kleiner dan de Waalse en maakt vooral onderdelen die minder de aandacht trekken, zoals beeldschermen en radarsystemen voor grotere wapensystemen. Toch is het Vlaams beleid inzake wapenexportcontrole allesbehalve waterdicht. Voor [60 tot 70 procent van de door Vlaanderen vergunde wapenexport is het eindgebruik ongekend](#). De kans bestaat dus nog steeds dat Vlaamse onderdelen via een omweg in Saoedi-Arabië terecht komen.

Uit [onderzoek](#) weten we alvast dat er verschillende wapens worden ingezet in de oorlog in Jemen die ook Vlaamse onderdelen bevatten. Het meest frappante voorbeeld daarvan is de Eurofighter Typhoon. Dat is een

gevechtsvliegtuig dat door Saoedi-Arabië wordt ingezet voor het bombarderen van Jemen. Met die bombardementen maakt Saudi-Arabië zich schuldig aan grootschalige schendingen van de mensenrechten en lieten talloze burgers het leven. Het Belgisch bedrijf Advionics (voordien EADS) maakte de radarsystemen van dit vliegtuig.

Ook andere Vlaamse bedrijven zijn betrokken. Barco (nu onderdeel van het Amerikaanse Esterline) leverde [volgens het Vlaams Vredesinstituut](#) *Combat Management Systems* voor de productie van de Corvette schepen van de Verenigde Arabische Emiraten. [Die schepen werden ingezet voor de maritieme blokkade van Jemen](#). De huidige hongersnood in het land is het rechtstreekse gevolg van die zeeblokkade.

Het Mechelse bedrijf Varec maakt onderdelen voor rupsbanden. Die Vlaamse onderdelen zijn onder meer te vinden op de M113-pantserwagens van het Saoedische leger en de M109-houwitser van de Verenigde Arabische Emiraten. De M113-pantserwagens werden geassembleerd in Turkije door FNSS en vervolgens naar diverse landen op het Arabische schiereiland geëxporteerd. In Bahrein werden ze gebruikt voor de gewelddadige onderdrukking van de opstand in 2011 (<https://www.youtube.com/watch?v=BEESJTgIUbo>, zie op 0:48). De [Saoedische M113 worden volop ingezet in Jemen](#). De [M109 houwitser van de Verenigde Arabische Emiraten werden volop in Jemen gesignaleerd](#) sinds 2015, en worden onderhouden door een Rheinmetall-onderneming waaraan Varec levert.

BELGISCH EN EUROPEES WAPENEMBARGO TEGEN SAOEDI-ARABIË

Dit dossier toont hoe België rechtstreeks betrokken is bij één van de brutaalste en meest bloedige oorlogen wereldwijd, zowel door wapenleveringen in het verleden als in het heden. Dit staat in schril contrast met de mensenrechtencriteria in het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB tot vaststelling van gemeenschappelijke voorschriften voor de controle op de uitvoer van militaire goederen en technologie, op basis waarvan EU-lidstaten wapenexportvergunningen zouden moeten weigeren bij ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht.

Het toont enerzijds dat de risico-beoordeling in het verleden veel te laks gebeurde, maar nog onbegrijpelijker is dat nog steeds wapenleveringen plaatsvinden. De verschillende EU-lidstaten en de Belgische gewesten hebben dan ook boter op hun hoofd.

Het Vlaamse gewest weigert op deze basis sinds 2017 vergunningen, maar doet anderzijds weinig moeite om te weten waar een groot deel van de export terecht komt. Het Waalse gewest besteedt enkel lippen dienst aan deze EU-regelgeving en negeert het volledig in de praktijk.

Agir pour la Paix en Vredesactie roepen dan ook op om deze mensenrechtencriteria strikt in praktijk te brengen. Wapenexportvergunningen naar Saoedi-Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten en andere landen die meevechten in Jemen moeten geweigerd worden. Er moeten effectieve wapenembargo's komen en de Belgische regering moet ook op Europees niveau pleiten voor een embargo.

Contacteer voor meer informatie Bram Vranken bram@vredesactie.be